

Archeologienota: De verkaveling aan het Groenveld in Kraainem

Stephanie Cousin
Nick Van Liefferinge

Kessel-Lo, 2016
Studiebureau Archeologie bvba

Colofon

Archeologienota: De verkaveling van het Groenveld (gemeente Kraainem)
--

Initiatiefnemer:	O.C.M.W. Tervuren (Griet van Roey)
Erkend archeoloog:	Nick Van Liefferinge
Auteurs:	Stephanie Cousin Nick Van Liefferinge
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

Studiebureau Archeologie bvba
Jozef Wautersstraat 6
3010 Kessel-Lo
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2016, Studiebureau Archeologie bvba

3. Programma van maatregelen

3.1 Gemotiveerd advies

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek (projectcode 2017A11) en landschappelijk bodemonderzoek (projectcode 2017A12) blijkt verder archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem nodig, omdat onvoldoende informatie is gegenereerd om een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van maatregelen voor een archeologische opgraving en/of behoud *in situ* van aanwezige archeologische waarden.

Het bureauonderzoek toont aan dat er archeologisch relevante waarden uit alle mogelijke perioden vanaf het midden-paleolithicum tot en met WOII kunnen worden verwacht binnen de contouren van het projectgebied. Het terrein is de laatste eeuwen uitsluitend gebruikt geweest als akkerland en er worden geen structurele bodemverstoringen verwacht.

Het landschappelijk bodemonderzoek heeft uitgewezen dat er rekening dient te worden gehouden met twee archeologisch relevante niveaus of aanlegvlakken in het overgrote deel van het projectgebied. Reden hiervoor is de aanwezigheid van een relatief dun colluviumpakket waarvan de ouderdom niet gekend is.

Omwille van de combinatie van een reeks factoren is het (economisch en juridisch gezien) wenselijk om verder vooronderzoek met ingreep in de bodem uit te voeren in een uitgesteld traject. Zo is een deel van het terrein (perceel 71F) nog niet in eigendom van de initiatiefnemer van de verkaveling. Ook wenst de initiatiefnemer spoedig een aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning in te dienen. Zonder formulering van een uitgesteld traject voor verder archeologisch vooronderzoek riskeert deze een onwenselijke bijkomende wachttijd voor het indienen van de vergunningsaanvraag. Omwille van diverse factoren (drukke planning, ongunstige weersomstandigheden tijdens de winterperiode) is er immers geen garantie dat het veldwerk ook onmiddellijk na de goedkeuring van de melding voor vooronderzoek met ingreep in de bodem kan worden uitgevoerd. Hierbij dient rekening te worden gehouden met het feit dat de duur van de uitvoering en rapportering van het veldwerk afhankelijk is van externe omstandigheden.

3.2 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

3.2.1 Administratieve gegevens

Actoren	Studiebureau Archeologie	OE/ERK/Archeoloog/2015/00002 (bedrijf)
	Nick Van Liefferinge	OE/ERK/Archeoloog/2016/00111 (auteur)
	Stephanie Cousin	OE/ERK/Archeoloog/2015/00056 (digitaliseerder en auteur)
Locatie	Provincie	Vlaams-Brabant
	Gemeente	Kraainem
	Deelgemeente	Kraainem
	Adres	Koningin Astridlaan/Frans Cloetensstraat zn
Kadastrale gegevens		Kraainem, Sectie B, percelen 39/deel en 71F/deel
Kadasterplan		Fig. 3.1
Bounding Box	Punt 1	X156751, Y171382
	Punt 2	X156901, Y171512
Kadasterplan		Kraainem, Sectie B, percelen 39/deel en 71F/deel

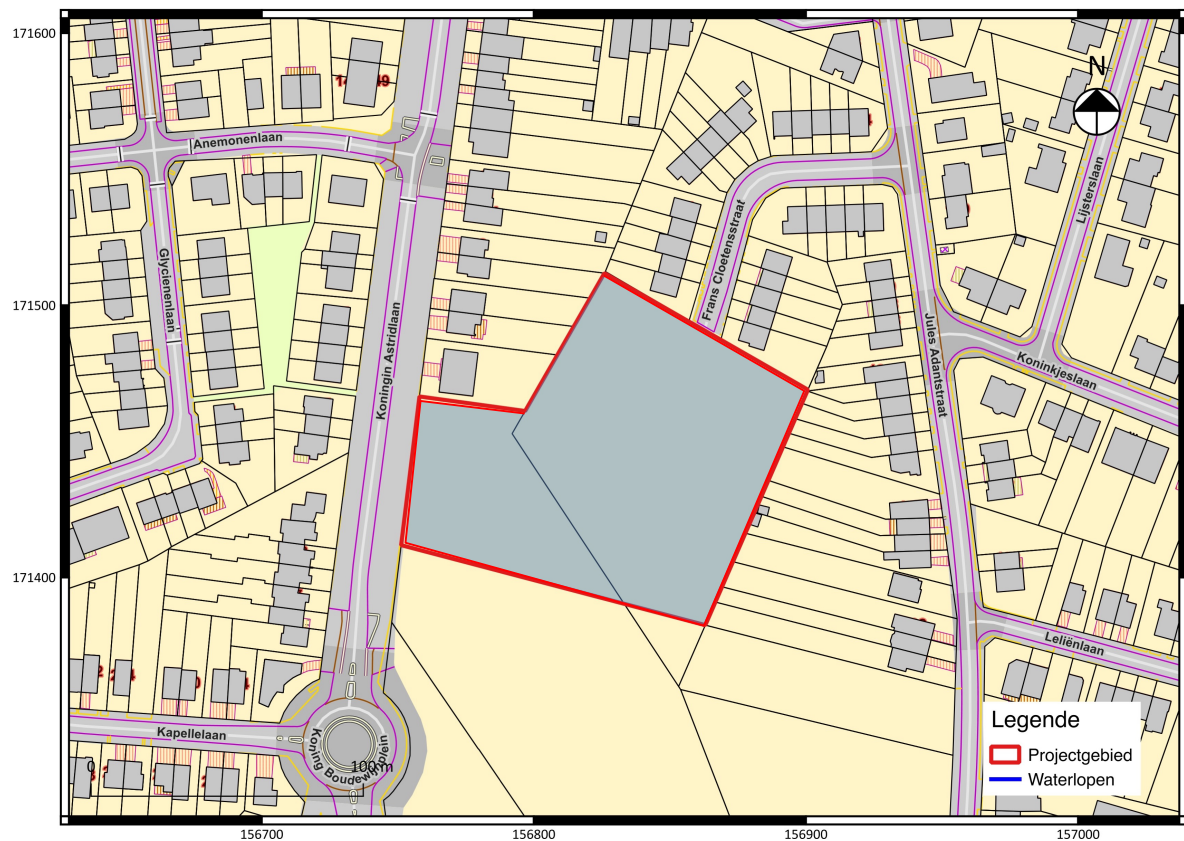

Fig. 3.1: Kadasterplan met inkleuring van de delen van het projectgebied die in aanmerking komen voor uitgesteld vooronderzoek (©CADGIS).

3.2.2 Aanleiding van het vooronderzoek

Op het terrein wordt een verkaveling gerealiseerd. Het gaat om 25 bouwloten (Lot 1- Lot 25). Er wordt eveneens ruimte voor een wegnis voorzien in het verlengde van de Frans Cloetensstraat en voor een grasveld/speelplein (Lot 26). De verstoringsdiepte en de oppervlakte van versterking van de toekomstige gebouwen is niet gekend, maar de vorstvrije funderingsdiepte van woonhuizen wordt gesitueerd op een diepte van 80 cm beneden het maaiveld. De huizen kunnen overigens worden onderkelderde. De verstoringsdiepte ter hoogte van de toekomstige wegnis (incl. nutsleidingen) bedraagt max. 3 meter onder het maaiveld.

Deze infrastructuurwerken en de inrichting van de bouwloten zullen zorgen voor een destructieve impact op de aanwezige bodemkundige waarden en de eventueel hiermee geassocieerde archeologische waarden.

3.2.3 Resultaten bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek

Op basis van de geraadpleegde bronnen kunnen binnen de grenzen van het projectgebied archeologische waarden uit alle perioden vanaf de steentijd tot en met WOII worden verwacht.

Landschappelijk en bodemkundig gezien behoort het gebied tot de leemstreek. Binnen het projectgebied is een licht hellend reliëf waar te nemen dat verloopt van 70,5 m TAW in het noorden tot 74,8 m TAW in het zuiden. Het projectgebied is gelegen op de noordelijke flank van een

heuvelrug. Hydrografisch gezien behoort het projectgebied tot het Dijlebekken dat op zijn beurt deel uitmaakt van het Scheldebekken.

Op basis van de beschikbare historische kaarten kan worden afgeleid dat het terrein binnen de contouren van het projectgebied nooit bebouwd is geweest en er dus geen structurele bodemverstoringen worden verwacht.

Aangezien het projectgebied volgens de bodemkaart deels gelegen is in een zone met gronden zonder profielontwikkeling (colluviale gronden) werd een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd om de horizontale spreiding en de dikte van het colluviumpakket te checken. De resultaten van het booronderzoek wijzen op de aanwezigheid van een relatief dun colluviumpakket in het overgrote deel van het projectgebied, in uitzondering van de hoogst gelegen delen van het terrein langs de Koningin Astridlaan. Aangezien de ouderdom van de colluviale afzettingen niet gekend is, dient bij verder archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van twee archeologisch relevante niveaus in de ondergrond en dus twee aanlegvlakken in de zones met colluvium.

3.2.4 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

De doelstelling van dit uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem betreft het formuleren van uitspraken omtrent de aan- of afwezigheid van één of meerdere archeologische vindplaatsen en het potentieel op archeologische kennisvermeerdering.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Zijn er archeologische sporen en/of vondstconcentraties aanwezig binnen de grenzen van het projectgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in ruimte, tijd en functie?
- Wat is de aard van de aanwezige archeologische sporen?
- Wat is de relatie tussen de lithostratigrafische opbouw van het terrein en de bodemsporen?
- Wat is de relatie tussen het (paleo)landschap en de vastgestelde archeologische vindplaatsen?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen archeologische waarden?
- Waardoor kan het ontbreken van (delen van) antropogene bodemsporen worden verklaard?
- Is verder archeologisch onderzoek nodig?

3.2.5 Onderzoeksmethode

De keuze van de methode voor verder vooronderzoek wordt gebaseerd op de volgende vier criteria:

- 1° is het MOGELIJK deze methode toe te passen op dit terrein (ook kosten-batenanalyse)?
- 2° is het NUTTIG deze methode toe te passen op dit terrein?
- 3° is het overdreven SCHADELIJK voor het bodemarchief om de methode toe te passen op het terrein?
- 4° is het NOODZAKELIJK om deze methode toe te passen op dit terrein (ook kosten-batenanalyse)?

In eerste instantie wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuin	Motivering
Landschappelijke profielputten	Nee	Er werd voldoende bodemkundige kennis gegenereerd na de uitvoering van het landschappelijk bodemonderzoek (projectcode 2017A12). Verder onderzoek door middel van landschappelijke profielputten is niet (meer) noodzakelijk.
Geofysisch onderzoek	Nee	Het is niet nuttig om deze methode toe te passen. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens met betrekking tot de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Deze methode is vooral nuttig op terreinen waar ondergrondse lineaire bodemsporen en (muurwerk)constructies met hoge graad van zekerheid worden verwacht op basis van het bureauonderzoek, wat hier niet het geval is.
Veldkartering	Nee	Momenteel is het terrein braakliggend en begroeid met gras. Het terrein vlakdekkend toegankelijk maken voor een veldkartering (ploegen en laten beregenen) is economisch gezien onwenselijk (kosten-baten). Het al dan niet aanwezig zijn van artefacten(concentraties) in de boven- en ondergrond zal tijdens verder onderzoek met ingreep in de bodem kunnen worden bepaald (zie verder).

Vervolgens wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor vooronderzoek met ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuin	Motivering
Verkennd archeologisch booronderzoek	Nee	De aard en textuur van de aanwezige sedimenten maken het financieel en logistiek gezien quasi onmogelijk om deze onderzoeksmethoden toe te passen. Het zeven van leemgrond is zodanig arbeids- en tijdsintensief waardoor de inzet van andere relevante onderzoeksmethoden en dus ook de waarnemingskansen in het gedrang zouden kunnen komen. Voor wat betreft dit projectgebied met zijn colluviale gronden zijn meer vlakdekkende onderzoeksmethoden aangewezen die een beter ruimtelijk zicht bieden op de verspreiding van archeologische bodemsporen en/of (pre)historische artefactenconcentraties in de diepere ondergrond.
Waarderend archeologisch booronderzoek		
Proefputten in functie van steentijd artefactensites		
Proefsleuven en/of proefputten	Ja	Het is mogelijk en nuttig om deze methode toe te passen op het terrein. Een proefsleuvenonderzoek laat toe inzicht te krijgen in de verstoringsgraad van het bodemarchief en de bewaringstoestand van de aanwezige archeologische waarden. De resultaten van het onderzoek kunnen een antwoord verschaffen op de volgende onderzoeksvragen: - <i>Zijn er archeologische sporen en/of vondstconcentraties aanwezig binnen de grenzen van het projectgebied en zo ja, wat</i>

		<i>is de precieze afbakening ervan in ruimte, tijd en functie?</i> <i>- Wat is de aard van de aanwezige archeologische sporen?</i> <i>- Wat is de relatie tussen de lithostratigrafische opbouw van het terrein en de bodemsporen?</i> <i>- Wat is de relatie tussen het (paleo)landschap en de vastgestelde archeologische vindplaatsen?</i> <i>- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen archeologische waarden?</i> <i>- Waardoor kan het ontbreken van (delen van) antropogene bodemsporen worden verklaard?</i>
--	--	---

De onderzoeksdoelen zijn succesvol bereikt wanneer de vooropgestelde onderzoeksvragen en de bijkomende onderzoeksvragen die opgesteld worden naar aanleiding van elk *assessment* zijn beantwoord.

3.2.6 Onderzoekstechnieken

Proefsleuvenonderzoek

Voor de gehanteerde onderzoekstechniek is hoofdstuk 8.6 van de Code van Goede Praktijk van toepassing. Het betreft een site zonder complexe verticale stratigrafie (landelijke context).

Tijdens het proefsleuvenonderzoek dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van twee archeologisch relevante niveaus en dus aanlegvlakken. Een eerste vlak dient te worden aangelegd in de top van de colluviale afzettingen om de aanwezigheid van eventuele bodemsporen en/of vondstconcentraties uit de periode na de afzetting van het colluvium te checken. Op locaties zonder bodemsporen kan er onmiddellijk worden verdiept tot een tweede vlak in de top van de E/Bt- of C-horizont in functie van de registratie van eventueel begraven archeologische waarden onder het colluvium.

De locatie en omvang van de kijkvensters wordt tijdens het veldwerk bepaald door de veldwerkleider. De locatie en omvang van de kijkvensters staan in functie tot de densiteit en aard van de aanwezige bodemsporen.

De proefsleuven hebben een breedte van 2 m en worden haaks op de aanwezige reliëfgradiënt (van W naar O) aangelegd om de relatie tussen de lithostratigrafische opbouw van de ondergrond en het reliëf zo accuraat mogelijk te vatten. De proefsleuven worden aangelegd in een vast grid. Het betreft parallelle raaien van ononderbroken proefsleuven met een maximale tussenafstand van 15 m ten opzichte van elkaar, gerekend vanuit de centrale lengte-as van de sleuven (fig. 2.3).

Door middel van proefsleuven wordt 10% van het onderzoeksareaal onderzocht. De oppervlakte van de kijkvensters bedraagt 2,5%.

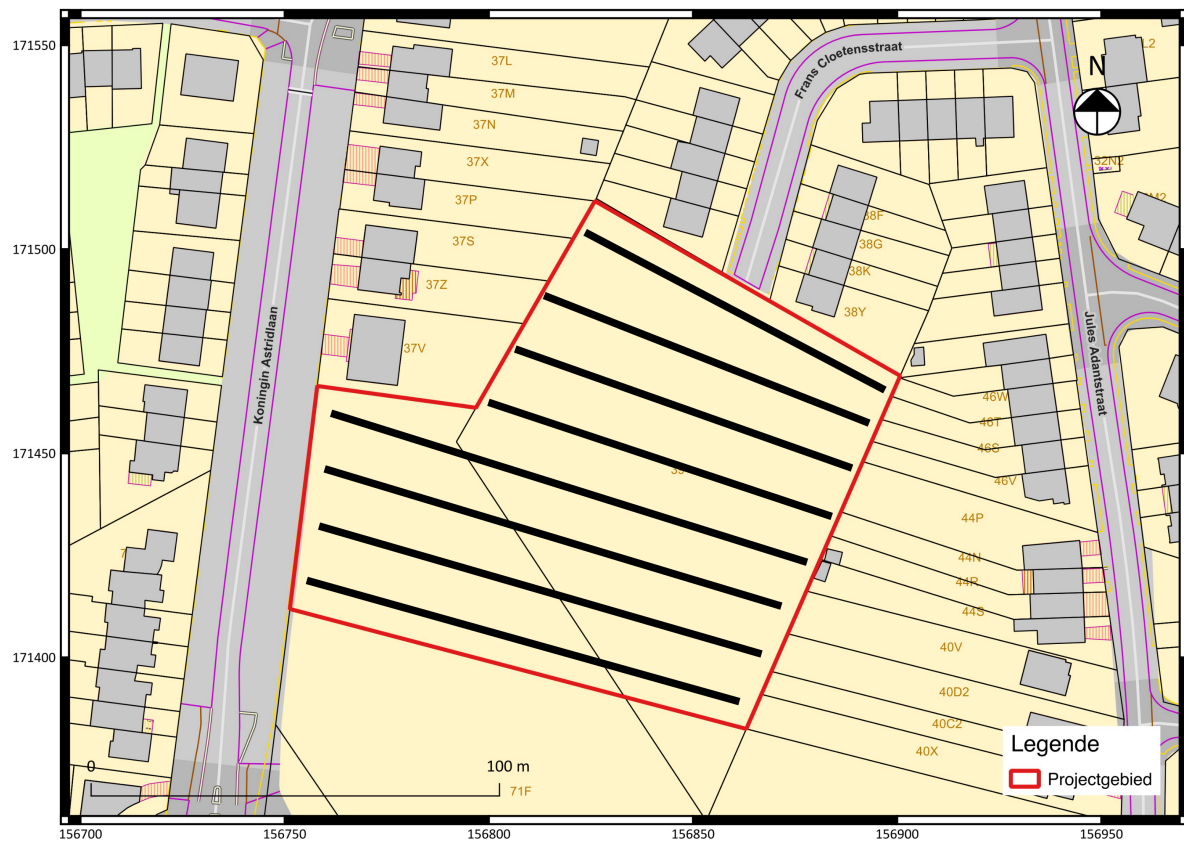

Fig. 2.2: Sleuvenplan
(geprojecteerd op de kadasterkaart).

3.2.7 Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk voorzien.

3.2.8 Timing veldwerk

Het veldwerk kan pas worden uitgevoerd nadat de gronden volledig in eigendom zijn van de initiatiefnemer van de verkavelingswerken.